

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

8 Ağustos
28 Ağustos 2022

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr

İlim Yayma
Cemiyeti
1951

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

İstanbul'un fethinden kısa bir süre sonra kurulan ve asırlarca Osmanlı medrese sisteminin en yüksek derece kurumu olan Fatih Sahn-ı Semân Medreseleri, İslâm ilim geleneğinin ihyasına yönelik üst düzey programların geliştirildiği bir merkez olarak doksan dört sene sonra kapılarını tekrar ilim ve eğitim faaliyetlerine açmıştır.

Bu amaca matuf olarak Güz 2018'de başlatılan Sahn-ı Semân Halkaları programı çerçevesinde, medrese eğitiminin merkezinde yer alan metinlerin tarihteki anlamlarını keşfetmeye ve nasıl klasikleştiklerinin serencamını ortaya koymaya yönelik uzun soluklu çalışmalar yürütülmektedir. İslâm medeniyetinin meselelerini günümüz ilim dünyasının idrâkine yaklaştırmaya ve entelektüel gündemine dâhil etmeye yönelik çalışmaların ikinci adımını ise Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri oluşturmaktadır.

İlki Yaz 2019'da gerçekleştirilen Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri'nin Yaz 2022 döneminde fıkıh, tefsir, hadis, kelâm, felsefe, dil bilimleri, tarih, coğrafya, bilim tarihi, astronomi ve siyaset gibi farklı alanlarda Arapça ve Türkçe kaleme alınmış küçük hacimli ve mesele odaklı bir dizi risâle, uluslararası bir hoca kadrosunun rehberliğinde Türkçe ve Arapça olarak

kısa ve yoğun bir takvim içinde işlenecektir. İslâm medeniyetinin teşekkül ve erken klasik dönemlerinde kaleme alınıp şöhret bulmuş eserler yerine, daha ziyade müteahhir dönemde, bir başka ifadeyle İkinci Klasik'te ortaya çıkmış risâleleri merkeze alan bu program, katılımcıların bir yandan kitabiyât bilgilerinin tedris metinlerinin ötesine geçmesini, diğer yandan İslâm ilim geleneğinin gündemlerini en yüksek düzeyde yansıtan telif formu olarak risâlelerle daha yakından tanışmasını hedeflemektedir.

8 Ağustos - 28 Ağustos 2022 tarihleri arasında online olarak gerçekleştirilecek programda katılımcılar istedikleri semineri, diğer seminerlere katılım zorunluluğu olmadan seçebilecektir. Devam zorunluluğunu yerine getiren katılımcılara, program sonunda katılım sertifikası verilecektir.

Programa katılım için aşağıdaki web adresinde yer alan başvuru formunun doldurulması gerekmektedir. Başvuruda öncelik lisansüstü çalışmalarını sürdüren araştırmacılara verilecek, imkân dâhilinde lisans öğrencilerinin ve bağımsız araştırmacıların başvuruları da değerlendirilecektir. Başvuruların kabul durumu ile ilgili bilgi başvuranların şahsî e-posta adreslerine gönderilecektir.

Başvuru tarihleri: 22 Temmuz – 3 Ağustos 2022

<https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com>

Seminer Hocası	Okunacak Risâle ve Yazarı	Risâlenin Dili	Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
Abdülcebbar Adıgüzel	<i>Risâle fî Mebdâii'l-Tefsîr</i> , Muhammed b. Mustafa b. Hasen el-Hudârî ed-Dimyâtî	Arapça	3	Türkçe	22, 24, 26 Ağustos; 10:00 - 11:30
Mehmet Arıkan	<i>Tercüme-i Eşkâlü'l-Te'sis</i> , Şemseddin Muhammed b. Eşref es-Semerkandî	Arapça	6	Türkçe	15, 16, 17, 18, 19, 20 Ağustos; 10:00 - 11:30
Sami Arslan	<i>eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye</i> , Taşköprüzâde Ahmed Efendi	Osmanlı Türkçesi	4	Türkçe	8, 9, 10, 11 Ağustos; 16:00 - 17:30
Zahit Atçıl	<i>Âsafnâme</i> , Lütfî Paşa	Osmanlı Türkçesi	4	Türkçe	8, 10, 15, 17 Ağustos; 12:00 - 13:30
Osman Bayder	<i>et-Tırâzu'l-Müzheb fî tercihi's-Sahih mine'l-Mezheb</i> , Bedreddin eş-Şuhâvî	Arapça	4	Türkçe	15, 16, 17, 18 Ağustos; 20:00 - 21:30
Hamza el-Bekrî	<i>Risâle fî beyâni ademi nisbeti's- şerri ilallahi Teala</i> , İbn Kemal Paşa	Arapça	2	Arapça	16, 18 Ağustos; 16:00 - 17:30
Taha Boyalık	<i>er-Risâletü's-Şâfiye</i> , Abdülkahir el-Cürçânî	Arapça	3	Türkçe	17, 18, 19 Ağustos; 18.00 - 19.30
Halit Çalış	<i>Risâletün fî'l-Usûl</i> , Ebu'l-Hasen el-Kerhî	Arapça	3	Türkçe	15, 17 Ağustos; 10:00 - 11:30 19 Ağustos; 14:00 - 15:30
Mustafa Demirci	<i>Risâletü's-Sahâbe</i> , Abdullah İbnü'l- Mukaffâ	Arapça	3	Türkçe	9, 11 Ağustos; 12:00 - 13:30 12 Ağustos; 14:00 - 15:30
Sami Erdem	<i>Hilafet ve Hakimiyet-i Milliye</i> , Mehmed Seyyid Bey	Osmanlı Türkçesi	3	Türkçe	8, 10, 12 Ağustos; 20:00 – 21:30

Seminer Hocası	Okunacak Risâle ve Yazarı	Risâlenin Dili	Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
Necmeddin Güney	<i>Nefsü'l-Metcer bi şirâ'i'd-Düer</i> , Hasan b. Ammâr eş-Şürünbülâlî	Arapça	3	Türkçe	23, 24, 25 Ağustos; 14:00 - 15:30
Mehmet Kalaycı	<i>İrâde-i Cüziyye Risalesi</i> , Muhammed b. Mustafâ Hâmid el- Kefevî el-Akkirmânî	Osmanlı Türkçesi	3	Türkçe	23, 24, 25 Ağustos; 16:00 - 17:30
Mesut Kaya	<i>Nüzhetü'l-İhvân fî Tefsîr Kevlihî Teâlâ: "Kâlû Yâ Lûtu"</i> , Muhyiddin el-Kâfiyeci	Arapça	3	Türkçe	9, 10, 11 Ağustos; 10:00 - 11:30
Orhan Şener Koloğlu	<i>Kitâbü'l-Fâik fî usûli'd-Dîn; Bâb fi'l-Î'ade</i> , İbnü'l-Melâhimî	Arapça	5	Türkçe	22, 23, 24, 25, 26 Ağustos; 18:00 - 19:30
Mehmet Özşenel	<i>Beyanu Meahizi'l-Mezahibi'l-Erbaa</i> , Şah Abdülaziz ed-Dihlevî	Arapça	1	Türkçe	20 Ağustos; 14:00 - 15:30
Muhammed Masum Şenburç	<i>el-Muktetaf mine'l-Âsâr fî ilmi usûli'l-Âsâr</i> , Hasîrîzâde Yusuf Zâhir Efendi	Arapça	6	Türkçe	8, 13 Ağustos; 10:00 - 11:30 19, 22, 26 Ağustos; 20:00 - 21:30 27 Ağustos; 10:00 - 11:30
Münzir Şeyhhasan	<i>el-Lüm'a Fi'l-Hudûs ve'l-Kıdem ve'l-Kazâ ve'l-Kader ve Tahkî- ki'l-Teklîf</i> , İbrâhîm b. Mustafa el-Halebî el-Medârî	Arapça	4	Arapça	13, 16 Ağustos; 12:00 - 13:30 17 Ağustos; 14:00 - 15:30 20 Ağustos; 12:00 - 13:30
Abdülhamid et-Türkmani	<i>ed-dürra Tercemetü's-Suğra</i> , Seyyid Şerif el-Cürcânî	Arapça	10	Arapça	8, 9, 10, 11, 12 Ağustos; 18:00 - 19:30 ve 20:00 - 21:30
Hasan Umut	<i>Hikmetü'l-Ayn (fî Ahkâmi'l-eflâk)</i> , Necmeddin Ali b. Ömer el-Kâtibî	Arapça	5	Türkçe	9, 11, 13, 16, 18 Ağustos; 20:00 - 21:30
Abdullah Yıldırım	<i>Nüzhetü'l-Elhâz fî Ademi vaz'i'l- Elfâz li'l-Elfâz</i> , Taşköprülüzâde Ahmed Efendi	Arapça	3	Türkçe	8, 9, 10 Ağustos; 10:00 - 11:30
Fahreddin Yıldız	<i>el-Erbaüne's-Sahiha fîmâ Düne ecri'l-enîha</i> , Sürremerrî	Arapça	6	Türkçe	9, 11, 16, 18, 22, 26 Ağustos; 14:00 - 15:30
Ali Adem Yörük	<i>Hukuk-ı Siyasiye-i Osmaniye Dersleri</i> , Kemal Paşazâde Said	Osmanlı Türkçesi	3	Türkçe	22, 23, 24 Ağustos; 12:00 - 13:30

Muhammed b. Mustafa b. Hasen el-Hudarî ed-Dimyâtî
(v. 1287/1870)

Risâle fî Mebâdii't-Tefsîr

Abdülcebbar Adıgüzel

Marmara Üniversitesi

XIX. asır Kahire'sinde Câmîatü'l-Ezher ve el-Medresetü't-Taybersiyye'de çeşitli dersler veren Muhamed el-Hudarî, *Risâle fî Mebâdii't-Tefsîr* adıyla kaleme aldığı risâlede, ilim olmanın gerekleri olarak tayin edilen tarif, mevzû, mesâil ve mebâdî gibi kriterleri kendine özgü bir yaklaşımla Tefsir ilmi açısından konu edinmektedir. Tefsir'in ilim olma keyfiyetine yönelik tartışmalara katkı sağlayan müellif, müdevven bir ilim olarak Tefsir'in tarifi, mevzûu, gaye ve fâidesi gibi hususları beyan ettikten sonra söz konusu ilmin metodunu, istimdat ettiği ilimleri, temel meselelerini ve kısa tarihini ele almaktadır. Bu çerçevede Tefsir'in te'vîl ile olan farkları, Kur'an'ı anlamının ilke ve yöntemleri, Tefsir'in imkân ve sınırlılıklarının yanı sıra temel kaynakları üzerinde durmaktadır.

Kur'an'ın Kur'an'la, sahabe ve tâbiün kavilleriyle tefsiri gibi metot vazetmesi umulan hususları müellif; Kur'an'ı anlamının en doğru yöntemi, tefsirde sahabe ihtilaflarının mahiyeti, tefsir eserlerinde yer alan rivayetlerin sıhhat problemi ve lugavî tefsirin meşruiyeti gibi birtakım sorunsallar muvacehesinde tartışmaktadır. Ayrıca müfessirin bilmesi gereken ilimler, re'y tefsirini yasaklayan rivayetler, tefsirde zâhir-bâtın olgusu gibi temel bazı meseleler, risâlede kısaca tartışılan hususlar arasındadır. Tefsir tabakalarından bahsetmeyi ihmal etmeyen müellif, öne çıkan sahabe ve tâbiün müfessirleriyle birlikte Taberî ve Râzî gibi farklı paradigmalara sahip müfessirlerin bazı hususiyetlerini özellikle mütalaa etmektedir. Tefsir ilmine dair genel bir tasavvur oluşturan işbu risâlenin takriri için üç farklı oturum planlanmaktadır.

- 22 Ağustos 10:00 - 11:30
- 24 Ağustos 10:00 - 11:30
- 26 Ağustos 10:00 - 11:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Şemseddin Muhammed b. Eşref es-Semerkindî
(v. 722/1322)

Tercüme-i Eşkâlü't-Te'sîs

Mehmet Arıkan

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Osmanlı medreseleri için geometri/hendese söz konusu olduğunda başlangıç ilâ orta seviyenin değişmez metinleri Şemseddin Semerkandî'nin *Eşkâlü't-te'sîs* adlı eseri ile Kâdîzâde-i Rûmî'nin bu eser üzerine yazdığı şerhtir. Yüzyıllar boyunca Arapça asıllarından okunan bu iki metin mühendislerin açılmasını müteakiben kurumun hocaları tarafından Türkçeye tercüme edilmişlerdir. Bu programda, daha geniş bir istifade sunması açısından Ali Bahar Efendi'nin (1229/1814'te sağ) *Eşkâlü't-te'sîs* tercümesi okunacaktır. Bu okumalar sırasında hendese ilminin içeriği yanında klasik sistemdeki yeri ve rolünün kavranması amaçlanmaktadır. Metinde temel Öklid teoremleri, üçgende temel açı-kenar bağıntıları, benzerlik teoremleri, dörtgenlere dair teoremler yanında cebirsel geometri örnekleri yer almaktadır. Bu teoremlerin ispatları yapılırken, aksiyomatik sistemlerin ya da başka bir deyişle klasik burhan teorisinin nasıl işlediği uygulamalı olarak gösterilecektir.

- 15 Ağustos 10:00 - 11:30
- 16 Ağustos 10:00 - 11:30
- 17 Ağustos 10:00 - 11:30
- 18 Ağustos 10:00 - 11:30
- 19 Ağustos 10:00 - 11:30
- 20 Ağustos 10:00 - 11:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Taşköprüzâde Ahmed Efendi
(v. 968/1561)

eş-Şakâiku 'n-Nu 'mâniyye fi
Ulemâ 'i 'd-Devleti 'l-Osmâniyye

Sami Arslan

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

On altıncı yüzyıl Osmanlı bilginlerinden Taşköprülüzâde'nin daha çok eş-Şakâik ismiyle bilinen bu eseri imla metoduyla kaleme alınmış olup Osmanlı tabakat kültürünün zeminini oluşturmaktadır. İlk on Osmanlı padişahı döneminde yaşayan alim ve şeyhlerden bir seçki sunulan eser üzerine yirminci yüzyıla kadar tercüme, zeyil, telhis, ihtisar ve tevsi'ler yapılmaya devam etmiştir. Bu programda ise eser üzerine bir şerh teşebbüsünde bulunulacaktır. Program çerçevesinde eş-Şakâik'in muhtevâsından ziyade anlatısı üzerine odaklanılacak; eserin metod/kurgusu, telif sebebi, ithafı, tesmiyesi ve sebab-i tesmiyesi gibi enstrümanları ön plana çıkarılacaktır. Programda eserin mukaddimesi, hatimesi ve metnin birinci tabakasını oluşturan Osman Gazi dönemi ulema/meşâyihinin ele alındığı kısımlar Arapça metni üzerinden okunacaktır.

- 8 Ağustos 16:00 - 17:30
- 9 Ağustos 16:00 - 17:30
- 10 Ağustos 16:00 - 17:30
- 11 Ağustos 16:00 - 17:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Lütfi Paşa
(v. 970/1563)

Âsafnâme

Zahit Atçıl

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

XVI. yüzyılda sadrazamlık yapmış olan Lütfi Paşa (ö. 1563), sadareten azledilip tekaüde ayrıldığı dönemi eser telifi ile geçirmişti. Hem kendi tecrübesine hem de tahsil ettiği ilimlere dayanarak tarih, siyaset, fıkıh gibi birçok alanda kitaplar yazan Lütfi Paşa'nın en meşhur eseri vezirlere tavsiye yazmak amacıyla kaleme aldığı Âsafnâme'dir. Bu eserde vezirleri siyasetin merkezine oturtarak Lütfi Paşa XVI. yüzyılda Osmanlı siyaset dünyasında yaşanan dönüşümü resmetmekte ve kendi ideal siyasi düzenine göre vezirlik makamının nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Âsafnâme vezirlik, sefer, hazine ve reaya başlıkları altında dört bölümden oluşmaktadır. Bütün bölümlerin genel vurgusunun vezirliğin Osmanlı siyasetinin merkezinde olduğudur.

- 8 Ağustos 12:00 - 13:30
- 10 Ağustos 12:00 - 13:30
- 15 Ağustos 12:00 - 13:30
- 17 Ağustos 12:00 - 13:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Bedreddin eş-Şuhâvî
(v. 984/1576)

et-Tırâzu 'l-Müzheb fî Tercîhi 's-Sahîh mine 'l-Mezheb

Osman Bayder

Erciyes Üniversitesi

Fetvada izlenecek yönetime ilişkin bilgiler, ilk dönemlerden itibaren Hanefî fûru kitaplarında dağınık olarak yer alsa da müstakil fetva usul eserleri oldukça geç döneme tekabül etmektedir. Hanefîlerde fetva usulüne dair yazılan ilk müstakil eserlerden biri olan Muhammed Bedreddin Şuhâvî'nin *et-Tırâzu 'l-müzheb*'i asıl itibarıyla mezhep içerisinde farklı rivayetler olduğunda hangisinin tercih edilmesi gerektiği problemini ele almaktadır. Şuhâvî bu problem bağlamında Hanefî fetva usulünün önemli birçok konusuna temas etmektedir. Bunlar arasında fetva ve kazada bir görüşün tercih edildiğini gösteren hangileri olduğu, zahir ve nadir rivayet arasındaki farklılığın ne olduğu, ne zaman ve hangi sebeplerle nadir rivayetlerin esas alınacağı, “mezhep kitaplar”ının önemi, fetva türü kitaplarda “sahih görüş budur” denilen bir görüş ile metin kitaplarında yer alan görüşün çatışması durumunda hangisinin esas alınması gerektiği, iltizami tasahih, Ebu Yusuf, İmam Muhammed ve Ebu Hanife'nin diğer öğrencilerinin mutlak müçtehit olup olmadığı ve onların içtihatlarının mahiyeti, İbn Kemal Paşa'nın müçtehitlerin derecelendirmesine dair tasnifi gibi bir dizin husus ele alınmaktadır.

- 15 Ağustos 20:00 - 21:30
- 16 Ağustos 20:00 - 21:30
- 17 Ağustos 20:00 - 21:30
- 18 Ağustos 20:00 - 21:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

ابن كمال باشا
(١٠٤٩/٤٣٥١ ت.)

رسالة في بيان عدم نسبة الشر إلى الله تعالى

حمزة البكري

جامعة السلطان محمد الفاتح الوقفية

ابتعدت كثير من نصوص القرآن الكريم والسنة المشرفة عن نسبة الشر إلى الله تعالى، كما في قوله تعالى: ﴿بئيد الخير﴾، وقوله عليه السلام: «والشر ليس إليك»، مع أن نصوصاً أخرى تصرّح بأن الله تعالى هو خالق كل شيء، وهذا يعمُّ الخير والشر، كما أن عقيدة أهل السنة أن كل ما هو في العالم من خير وشر فإنه واقع بإرادة الله وقدرته وخلقته وقضائه وقدره، فما وجه التوفيق بين هذين الأمرين؟ هذا ما تناوله ابن كمال باشا في هذه الرسالة، التي استطاع فيها توظيف علمي الكلام والتفسير في هذه القضية ببراعة.

ولا يخفى أن هذه المسألة تشتبك مع قضية فلسفية، ما زالت شاغلة للأذهان قديماً وحديثاً، وهي مشكلة الشر، وهي قضية خاضت فيها المذاهب الفلسفية قديماً، محاولاً حل إشكالياتها والتوفيق بين جوانبها، وما زالت محل بحث في الفلسفات المعاصرة، ومثار نقاش بين كثير من أصحاب النظر والفكر. وفي قراءة هذه الرسالة فتح لبعض آفاق التفكير في هذه القضية أيضاً.

- ٦١ أغسطس ٠٠:٦١ - ٠٣:٧١

- ٨١ أغسطس - ٠٠:٦١ - ٠٣:٧١

* Seminer dili Arapça'dır.

Abdülkâhir el-Cürcânî
(v. 471/1078-79)

er-Risâletü 'ş-Şâfiye

Taha Boyalık

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Abdülkâhir el-Cürcânî belagatin meânî ve beyân alanındaki kurucu figürler arasında yer alır. O, *Delâilü 'l-i 'caz'* da nazım nazariyesini ve meânî ilmini, *Esrârü 'l-belâga'* da ise beyân ilmini inşa etmiştir. Onun *Delâil'* i aynı zamanda i'caz mektebinde önemli bir yerde durmaktadır. Cürcânî bu eserini Kur'an'ın i'cazını makul bir şekilde açıklamak üzere kaleme almıştır. O, muhtemelen bu temel eseri yazmadan önce, Kur'an'ın i'cazı meselesini ana hatlarıyla ele aldığı *er-Risâletü 'ş-Şâfiye* adlı risaleyi kaleme almıştır. Kur'an'ın i'cazının olgusal temelleri üzerinde durulan risalede icazın gerçekleştiğine dair akli ve nakli deliller tartışılmış, i'caz ve i'cazın sürekliliği konusunda varid olan şüphelere cevaplar verilmiştir. Üç oturumluk seminer dizisinde, Cürcânî'nin *er-Risâletü 'ş-Şâfiye*'si muhteva bütünlüğü gözetilerek üç bölüme ayrılacak, her bir oturumda bir bölüm okunarak tahlil edilecektir.

- 17 Ağustos 18.00 - 19.30
- 18 Ağustos 18.00 - 19.30
- 19 Ağustos 18.00 - 19.30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Ebu'l-Hasen el-Kerhî
(v. 340/952)

Risâletün fi'l-Usûl

Halit Çalış

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Hanefi mezhebi kurucu müctehidlerinin, ictihad faaliyetinde benimsedikleri ve tatbik ettikleri ilke ve prensipleri belirlemeyi amaçlayan literatür içerisinde Kerhî'nin *er-Risâle*'si önemli bir konuma sahiptir. *Risâle*, furû-ı fıkıh müdevvenatının hüküm kaynaklarıyla bağlantısını kurma/açıklama, tevârüs edilen fıkıh birikimini anlama ve anlamlandırma bakımından oldukça değerlidir. Fıkıh tarihi yazıcılığında dönemeleme yaklaşımında Kerhî'ye ve *Risâle*'sine hep atıfta bulunulur.

- 15 Ağustos 10:00 - 11:30
- 17 Ağustos 10:00 - 11:30
- 19 Ağustos 14:00 - 15:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Abdullah İbnü'l-Mukaffa
(v. 142/759)

Risâletü's-Sahâbe

Mustafa Demirci

Selçuk Üniversitesi

Emevîlerin yıkılıp yerine Abbasilerin kurulması, sadece hanedanlığın el değiştirmesinden öte; siyâsî, askerî, iktisadî ve sosyal bakımdan çok köklü değişimleri de açığa çıkardığından ve yeni bir dönemi başlattığından İslam tarihinde en önemli kırılma noktalarından birini teşkil eder. Abbasi devriminin tabiatına ilişkin şimdiki kadar pek çok araştırmalar yapıldı, fakat devrimden hemen sonraki sürecin nasıl işlediğine dair çok az çalışıldı. Emevîlerin son dönemlerinde üst bürokraside katip olarak görev yapmış, Emevîlerin çöküşüne ve Abbasi devrimine şahit olmuş Abdullah İbnü'l-Mukaffa adında İran asıllı bir katip, devrimden hemen sonra Halife Mansur'a (136/754-158/775) sunulan bu Risâle daha sonraları *Risâletü's-Sahâbe* olarak meşhur oldu. Layihada İbnü'l-Mukaffa, İslam toplumunun Emevîlerden Abbasilere geçiş sürecinde yüz yüze olduğu askerî, malî, siyâsî ve dinî alandaki problemlere halifenin dikkatini çekmekte; sonra da reform niteliğinde köklü çözümler önermektedir. Yazarın tasvirleri aslında bu dönemin yapısal tarihini de anlatmaktadır. Fars geleneğine olan aşinalığı, bürokratik tecrübesi, siyâsî meselelerdeki derinliği ve aktif ıslahatçı tavırlarıyla İslam siyâsî düşünce tarihinin en dikkat çekici ve özgün simalarından ve metinlerinden biridir. Ancak bu özelliğini en çok yansıttığı *Risâletü's-Sahâbe*'si ise şimdiki kadar üzerinde en az çalışılan eseri olmuştur. Bu çalışmamızda Abdullah İbnü'l-Mukaffa'nın hayatı, entelektüel kişiliği ve kurulmakta olan Abbasilere bir ıslah projesi olarak sunduğu *Risâletü's-Sahâbe*'nin tarihi bağlamı içinde yorumunu yapacağız.

- 9 Ağustos 12:00 - 13:30
- 11 Ağustos 12:00 - 13:30
- 12 Ağustos; 14:00 - 15:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Mehmed Seyyid Bey
(v. 1925)

Hilafet ve Hakimiyet-i Milliye (1923)

Sami Erdem

Marmara Üniversitesi

“Hilafet ve Hakimiyet-i Milliye” başlıklı risale müellif ismi, baskı yeri ve tarihi bulunmaksızın 78 sayfa olarak basılmıştır. Seyyid Bey'in daha önce ders kitabı olarak yayınlanan Medhal isimli fıkıh usulü kitabındaki “Hilafet” başlıklı kısım ve 1924 yılında hilafetin kaldırılması görüşmelerinde büyük Millet Meclisi'nde konuyla ilgili yaptığı meşhur konuşma ile birlikte değerlendirildiğinde bu metnin Seyyid Bey'in kaleminden çıktığı ve 1923 yılında yazıldığı anlaşılmaktadır. Seyyid Bey, hilafetin kaldırılmasını İslam Hukuku açısından temellendirdiği Meclis konuşmasıyla tanınmışsa da aslında o konuşmanın, “Hilafet ve Hakimiyet-i Milliye” risalesine dayandığı açıktır. II. Meşrutiyet'ten itibaren halifelik makamının hukuki düzenlemeler üzerindeki etki alanına ilişkin tartışmalar giderek genişlemiş ve halifenin teşrii yetkisi bir sorun alanı olarak ilgili kavramları da içerecek biçimde bürokratik uygulamalar ve siyaset söyleminde kendine oldukça açık ve hararetli bir zemin bulmuştur. 1922'de saltanatın kaldırılmasının ardından hilafet makamı ve haiz olduğu yetkiler de yeni bir değerlendirme konusu haline gelmiş, nihayet 1924'te hilafetin de ilgası ile bu tartışma tamamen farklı bir sonuca ulaşmıştır. Bu okuma programında, Hilafetin kaldırılmasından çok önce başlayan bu tartışmanın İslam hukuku zemininde teorik bir değerlendirmesini içeren ve hilafetin ilgası sürecinde adeta resmi bir gerekçe metni seviyesinde görülen Seyyid Bey'in konuyla ilgili görüşleri, “Hilafet ve Hakimiyet-i Milliye” risalesi merkezde olmak üzere öncesinde ve sonrasındaki iki metinle mukayeseli olarak okunacaktır.

- 8 Ağustos 20.00 - 21.30
- 10 Ağustos 20.00 - 21.30
- 12 Ağustos 20.00 - 21.30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Hasan b. Ammâr eş-Şürünbülâfi
(v. 1069/1659)

Nefisü'l-Metcer bi Şirâ'i'd-Dürer

Necmeddin Güney

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Satım akdinde, mebinin akid meclisinde bulunması ve ürünün müşteriye gösterilerek satılması asıldır. Bu yol, garar ve cehâlette düşmemek açısından İslam hukukçularının tercih ettiği ideal yöntemdir. Böyle bir durumda -gizli bir kusuru olmadığı sürece- mebiye dair ayrıntılı bilgi vermeye ve tavsife de gerek yoktur.

Akid konusu malın müşteri tarafından görülmeden satımı (bey'u'l-ğâib) ise fukahâ arasında tartışma konusu olmuştur. Bazı fakihler bunu hiçbir şekilde câiz görmemişler; Hanefilerin de dâhil olduğu cumhur ise mebinin özelliklerinin yeterince tavsif edilmesi şartıyla caiz görmüşlerdir. Bunun için, malın cinsi, kalitesi, miktarı gibi temel bilgilerin açıkça belirtilmesi gerekir. Öte yandan bazı Hanefî fakihler ise bu konuda daha da müsamahalı bir görüşü benimsemişlerdir. Bu fakihlere göre, akid meclisinde bulunmayan bir malın sadece cinsinin belirtilmesi yeterlidir. Niteliği ve miktarının belirtilmesine gerek yoktur. Zira görme muhayyerliği, cehâlet sebebiyle oluşacak gararın olumsuz etkisini ve nizamı tamamen ortadan kaldıracaktır.

Mısırlı Hanefî fakihî Hasan b. Ammâr eş-Şürünbülâfi (ö. 1069/1659) tarafından yazılan Nefisü'l-metcer bi şirâ'i'd-dürer isimli risale Hanefilerdeki bu üçüncü görüşü savunmakta ve mezhebin asıl görüşünün de bu görüş olduğunu iddia etmektedir. Risale, ismini, inci içeren istiridyenin içi açılmadan satılması örneğinden almıştır. Zira görme muhayyerliğine sahip olan müşteri, inciyi gördükten sonra akdi dilerse feshedebilecektir.

- 23 Ağustos 14:00 - 15:30
- 24 Ağustos 14:00 - 15:30
- 25 Ağustos 14:00 - 15:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Muhammed b. Mustafâ Hâmid el-Kefevî el-Akkirmânî
(v. 1174/1760)

İrade-i Cüzüyye Risalesi

Mehmet Kalaycı

Ankara Üniversitesi

Osmanlı dinî düşüncesinde Mâturidîliğe yönelik vurgunun en fazla hissedildiği zaman dilimi 18. yüzyıldır. Bu süreçte Eş'arîlik ve Mâturidîliğin görüşlerinin mukayese edildiği kapsamlı metinler kaleme alınmış, el-Mâturidî'nin *Te'vilâtu'l-Kur'an*'ı başta olmak üzere Hanefî-Mâturidî geleneğinin belli başlı kelimeleri metinlerinin yoğun bir istinsaha konusu olmuş, yine Hızır Bey'in *en-Nûniyye* isimli kasidesi üzerine çok sayıda kişinin şerh yazdığı bir metne dönüşmüştür. Mâturidîlik merkezli vurgunun belirgin bir şekilde öne çıkarıldığı, dahası Mâturidîliğin başta Eş'arîlik olmak üzere diğer kelimelerin görüşleriyle mukayese edilmek suretiyle müstakilleştirilmeye çalışıldığı literatür zeminlerinden birini de irâde-i cüz'üyye tartışması ve bu çerçevede kaleme alınmış çok sayıda metin oluşturmaktadır. Birgivi'nin *et-Tarikatu'l-Muhammediyye* adlı eserinde Eş'arîliğin kulun iradesi konusu özelindeki görüşlerine yönelttiği eleştiriler, sonraki süreçte irade merkezli bir tartışmanın fitilini ateşlemiştir. Öyle ki Eş'arîlik zaviyesinden meseleyi sahiplenen ve müdafaa eden metinlerin yanında Birgivi'nin yaklaşım biçimini Mâturidîlik zaviyesinden daha da genişleten ve tahkim eden metinler kaleme alınmaya başlanmıştır. Akkirmânî'nin irâde-i cüz'üyye konusunda kaleme aldığı biri geniş diğeri kısa iki risale, Mâturidîlik zaviyesinden yazılmış metinler kapsamındadır. Üç oturum olarak planlanmış bu derste Akkirmânî'nin bu iki risalesinden kısa olanı merkeze alınacak, gerektiğinde ise geniş olan metinden bazı pasajlara müracaat edilecektir. İlk oturumda risalenin iç ve dış bağlamı hakkında bilgi verilecektir. İkinci oturumda risalenin metni okunacak ve kısa açıklamalarda bulunulacaktır. Üçüncü ve son oturumda ise risaleye yansıyan muhtevanın ilgili yüzyıldaki irâde-i cüz'üyye tartışması bakımından ne anlam ifade ettiği tahlil edilecektir.

- 23 Ağustos 16:00 - 17.30
- 24 Ağustos 16:00 - 17.30
- 25 Ağustos 16:00 - 17.30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Muhyiddin el-Kâfiyeci
(v. 879/1474)

Nüzhetü'l-İhvân fî Tefsîr Kavlihi Teâlâ: “Kâlû Yâ Lûtu”

Mesut Kaya

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Muhyiddin el-Kâfiyeci (ö. 879/1474) tefsir usulüne dair yazdığı *et-Teysîr fî Kavâidi İlmi't-Tefsîr* adlı meşhur eseri yanında kimi ayetler üzerine yazdığı tefsir risaleleriyle de dikkat çekmektedir. O bu risalelerde, bazı ayetleri kelime, irab, edebî nükteler ve anlam incelikleri yönüyle inceleme konusu yapmıştır. Onun bu risalelerinden biri, Hûd suresi 81. ayet üzerine yazdığı *Nüzhetü'l-İhvân* adlı risalesidir. Risâle kısa bir mukaddime, üç bölüm ve bir hâtimededen oluşmaktadır. Mukaddimedede ayette yer alan harikuladeliklere ve i'câz özelliklerine işaret edileceği ifade edilmektedir. Müellif birinci bölümde *et-Teysîr*'le de müşterek olan tefsir ve tevilin tanımı, rivayet ve dirayet tefsiri ve Kur'an tefsirinde ihtiyaç duyulan ilimler gibi usul konularından söz etmektedir. İkinci bölüm, risalenin esasını teşkil etmektedir. Bu bölümü üç maksat altında toplayan müellif, birincisinde ayeti lafız ve irab, ikincisinde kıraat, üçüncüsünde de tarih ilmi yönünden incelemektedir. Müellif, son bölümde ise i'câz konusunu ele almakta, söz konusu ayeti Abdülkâhir el-Cürçânî'nin meânî ilminin inceliklerini gösterdiği Hud suresi 44. ayetin tefsiriyle ilişkilendirmektedir. Hâtimedede ise ilim talebelerine yönelik birtakım tavsiyeler yer almaktadır. Kâfiyeci'nin bu risalesi, ayet tefsiri risalelerinin ilk örneklerinden biridir ve bu örnekler bir ayet tefsiri risaleleri geleneğinin oluşmasını beraberinde getirmiştir.

- 9 Ağustos 10:00 - 11:30
- 10 Ağustos 10:00 - 11:30
- 11 Ağustos 10:00 - 11:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

İbnü'l-Melâhimî
(v. 536/1141)

*Kitâbü'l-Fâik fî Usûli'd-Dîn:
Bâb fi'l-fenâ ve'l-i'âde*

Orhan Şener Koloğlu

Bursa Uludağ Üniversitesi

Yeniden yaratmayı, diğer bir deyişle kıyamet sonrası dirilişi ifade eden *i'âde* kavramı İslâm'ın ortaya koyduğu âhîret inancının temel ilkelerinden biri olması hasebiyle kelâmî literatürün temel konularından birini oluşturmaktadır. Bu kavram temelinde kelâmcılar yeniden yaratılışla ilgili bütün teorik meseleleri tartışarak *i'âdenin* makuliyetini temellendirmeye çalışmışlardır. Bu bağlamda yeniden yaratmanın şekli ve mahiyeti, yeniden yaratmada temel alınacak unsur, kimlerin yeniden yaratılması gerektiği gibi hususlar bu kavram kapsamında tartışma alanına çekilen temel meselelerdir. Kelâm sistematığının pek çok konusunda olduğu gibi, *i'âde* konusunda da temel ilkeler Mutezile tarafından ortaya konulmuş, onlar tarafından geliştirilen bakış açıları diğer mezheplere de sirayet etmiştir. Mutezîlî kelâmcı İbnü'l-Melâhimî'nin *Kitâbü'l-Fâik fî usûli'd-dîn* adlı eserinin “Bâb fi'l-i'âde” başlıklı bölümü de bu kavram etrafında kelâm literatüründe şekillenen temel yaklaşımları özlü bir şekilde içeren bir metindir. Bunun yanında, *i'âde* konusundaki felsefi-Meşşâî yaklaşımın da saf kelâmî bakış açısıyla eleştirisini yaparak konu hakkında kelâmî reddiyenin ilk örneklerinden birini temsil etmektedir.

- 22 Ağustos 18:00 - 19:30
- 23 Ağustos 18:00 - 19:30
- 24 Ağustos 18:00 - 19:30
- 25 Ağustos 18:00 - 19:30
- 26 Ağustos 18:00 - 19:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Şah Abdülaziz Dihlevî
(v. 1239/1824)

Beyânu Meâhizi'l-Mezâhibi'l-Erbaa

Mehmet Özşenel

Marmara Üniversitesi

Hindistanlı meşhur alim Şah Veliyyullah Dihlevî'nin (ö. 1176/1762) oğlu Şah Abdülaziz Dihlevî'nin (ö. 1239/1823) kaleme aldığı bu küçük risale, hadislerin tearuzu halinde dört fıkıh mezhebinin nasıl bir yol takip ettiğini özetlemektedir. Risale fıkıh mezheplerin hadise yaklaşımı ve hadis tenkid kriterleri konusunda küllî bir bakış açısıyla yapılmış bir değerlendirme olması hasebiyle de önem arz etmektedir. Risale ayrıca hadis-fıkıh merkezli yoğun tartışmaların yaşandığı Hint Altkıtası'nda hemen hemen bütün grupların hürmet ettiği bir şahsiyetin hadis-fıkıh ilişkisine dair veciz bir değerlendirmedir. Risale çerçevesinde konuyla ilgili değerlendirme ve müzakereler yapılacaktır.

– 20 Ağustos 14:00 - 15.30

Hasîrîzâde Yusuf Zâhir Efendi
(v. 1956)

el-Muktetaf mine'l-Âsâr fî İlmi Usûli'l-Âsâr

Muhammed Masum Şenburç

TDV İslam Araştırmaları Merkezi

Sa'diyye meşâyihinden, Meclis-i Meşâyih reisi Hasîrîzâde Elif Efendi'nin (v. 1927) oğlu Şeyh Yusuf Zâhir Efendi (v. 1956) tarafından kaleme alınmış olan *el-Muktetaf mine'l-âsâr fî ilmi usûli'l-âsâr*, Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış tam bir hadis usulü eseridir. Kendinden sonra kaleme alınmış hadis usulü eserlerinin kahir ekseriyetinde olduğu gibi, bu çalışmada da İbn Hacer el-Askalânî'nin *Nuḥbetü'l-fiker*'inin etkisi görülmektedir. İki nüshası bulunan eserin Süleymaniye Kütüphanesi Sütluce Dergâhı-Elif Efendi bölümündeki (nr. 5) nüshası müsvedde vasfını hâiz iken, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan nüshası (nr. 7616) ise tebyiz niteliğindedir. Müellifi tarafından Veled Çelebi'ye (İzbudak) hediye olarak takdim edilmiş olan bu ikinci nüsha yirmi varaktır ve bizzat Yusuf Zâhir Efendi tarafından rik'a hattıyla istinsah edilmiştir. Dersimizde bu nüsha takip edilerek öncelikle muhtasar bir hadis usulü eseri okunmuş olacaktır. Aynı zamanda Osmanlı Türkçesiyle son dönemde kaleme alınmış bir hadis usulü eserinin bir taraftan diline vukuf kesp edilmeye çalışılırken, diğer taraftan da Osmanlı'dan Cumhuriyet'e intikal etmiş bir tarikat şeyhinin haiz olduğu yüksek seviye hakkında bir fikir edinilecektir. Ayrıca Rik'a hattıyla kaleme alınmış bir yazmadan ders takibi tecrübe edilmiş olacaktır.

- 8 Ağustos 10:00 - 11:30
- 13 Ağustos 10:00 - 11:30
- 19 Ağustos 20:00 - 21:30
- 22 Ağustos 20:00 - 21:30
- 26 Ağustos 20:00 - 21:30
- 27 Ağustos 10:00 - 11:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

* Seminer dili Türkçe'dir.

محمد بن السيد الشريف الجرجاني
(ت. ٨٣٨هـ/٤٣٤١م)

الدرة ترجمة الصغرى

عبد الحميد التركماني
مركز البحوث الإسلامية

إبراهيم بن مصطفى الحلبي المدياري
(ت. ٩١١هـ/٦٧٧١م)

اللمعة في الحدوث والقدم والقضاء والقدر وتحقيق التكليف

منذر شيخ حسن
مركز البحوث الإسلامية

إبراهيم الحلبي المدياري (ت. ٩١١هـ/٦٧٧١م) أحد علماء القرن الثاني عشر/الثامن عشر المحققين، ومن الذين درّسوا في المدارس الثمان. تعرّض الحلبي في كتابه اللمعة في الحدوث والقدم والقضاء والقدر وتحقيق التكليف لأمّهات مسائل علم الكلام التي شغلت الفكر الإسلامي لعهود طويلة، ويتميز أسلوبه بعرض أهم الأقوال في المسألة وتحليلها وصولاً للتحقيق في الموضوع. المشهور في الكتب الكلامية -خاصة شرح المواقف- في مسألة أفعال العباد أنّ الإمام الأشعري (ت. ٤٢٣هـ/٦٣٩م) وكذلك معظم الأشاعرة يرون أن للعبد إرادة وقدرة تتعلقان بفعله لا على وجه التأثير، يسمى تعلّق الأولى -أي الإرادة- اختياريًا وقصدًا، وتعلّق الثانية -أي القدرة- كسبًا وفعلًا وإيقاعًا. وبسبب القول بأنّه لا تأثير لقدرة وإرادة العبد فقد قيل عن مذهب الإمام الأشعري بأنه قائلٌ بالجبر الخفي؛ إذ لم يتصوروا وجود قدرة لا تأثير لها، حتى قيل: «أخفى من كسب الأشعري». إلا أن الحلبي -متابعًا إبراهيم الكوراني (ت. ١٠١١هـ/٩٦١م)- وعلى خلاف هذا القول المشهور يرى أنّ رأي الأشعري على التحقيق وكذلك آخر. رأيي الجويني (٨٧٤هـ/٥٨٠١م) هو القول بتأثير القدرة الحادثة إن وافقتها المشيئة القديمة. سنحاول في قراءة هذا المبحث من كتاب اللمعة الوقوف على صحة رأي الحلبي عن الأشعري والجويني، محاولين تقريب المسألة والوقوف عليها بشكل مفصل.

٣١ أغسطس ٢١:٠٠ - ٣:٣١
٦١ أغسطس ٢١:٠٠ - ٣:٣١
٧١ أغسطس ٤١:٠٠ - ٣:٥١
٠٢ أغسطس ٢١:٠٠ - ٣:٣١

الكتاب الذي سندرسه هو رسالة «صغرى» للسيد الشريف الجرجاني رحمه الله، وأصلها بالفارسية كتبها السيد المحقق قدس سره لولده، وكانت أول رسالة يكتبها الطالب الشارع في المنطق، ولحسن الرسالة نقلها ابنه إلى العربية وسماها بالدرّة. وللسيد رسالة أخرى تلو هذه الرسالة سماها بالكبرى وقد قام ابنه بنقلها أيضًا إلى العربية. وكان العلماء يدرسون الرّسالتين وعليهما شروح عدة غالبها بالفارسية.

والسيد المحقق الشريف الجرجاني من المحققين البارزين الذين لهم أثر واضح في هذه العلوم لدى المتأخرين، وقد صارت كتبه وحواشيه كتابا دراسية يتناولها العلماء بالدرس والتحشية، وهي مشهورة غنية عن التعريف. ولما كان من أغراضنا المهمة جدا في دراسة هذه العلوم هو التعرف على لغة القوم في هذه العلوم كان تناول كتبهم وخاصة كتب المحققين أمثال السيد الشريف الجرجاني -وهو من الذين اجتمعت على كتبهم عناية العلماء منذ قرون- اختيارا موفقا.

٨ أغسطس ٨١:٠٠ - ٣:٩١ و ٠٢:٠٠ - ٣:١٢
٩ أغسطس ٨١:٠٠ - ٣:٩١ و ٠٢:٠٠ - ٣:١٢
١٠ أغسطس ٨١:٠٠ - ٣:٩١ و ٠٢:٠٠ - ٣:١٢
١١ أغسطس ٨١:٠٠ - ٣:٩١ و ٠٢:٠٠ - ٣:١٢
٢١ أغسطس ٨١:٠٠ - ٣:٩١ و ٠٢:٠٠ - ٣:١٢

Necmeddin Ali b. Ömer el-Kâtibî
(v. 675/1277)

Hikmetü'l-Ayn (fî Ahkâmi'l-eflâk)

Hasan Umud

Bağımsız Araştırmacı

İbn Sinacı gelenek içerisinde kabul edilen ve döneminin önemli alimlerinden Necmeddin Ali b. Ömer el-Kâtibî tarafından kaleme alınan *Hikmetü'l-ayn*, metafizik ve doğa felsefesiyle ilişkili temel kavram ve konuları ele alan bir eserdir. Kâtibî, Nasîrüddîn-i Tûsî'nin (ö. 672/1274) talebeliğini yapmış ve onunla Meraga Rasathanesi'nin kurulma sürecinde birlikte çalışmıştır. Döneminin bir başka saygın astronomu olan Kutbüddîn-i Şîrâzî'nin (ö. 710/1311) hocalığını yapmış olan Kâtibî, astronomi tarihi bağlamında incelenmeyi hak etmektedir. *Hikmetü'l-ayn* pek çok şerh ve haşiyeye konu olduğundan eserin hikemi bilimlerin öğretiminde yaygın bir ilgi gördüğü anlaşılmaktadır. Bu seminerde *Hikmetü'l-ayn*'ın temel düzeyde astronomik ve kozmolojik bilgileri içeren “Feleklerle İlgili Hükümler (*Fî Ahkâmi'l-eflâk*)” başlıklı makalesi okunacaktır. Oturumların, hem İslam teorik astronomi geleneğiyle olan ilişkisi ölçüsünde eseri bağlamsallaştırması hem de içeriğini anlaşılır bir şekilde açıklaması hedeflenmektedir.

- 9 Ağustos 20:00 - 21.30
- 11 Ağustos 20:00 - 21.30
- 13 Ağustos 20:00 - 21.30
- 16 Ağustos 20:00 - 21.30
- 18 Ağustos 20:00 - 21.30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Taşköprülüzâde Ahmed Efendi
(v. 968/1561)

Nüzhetü'l-Elhâz fî Ademi Vaz'î'l-Elfâz li'l-Elfâz

Abdullah Yıldırım

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Taşköprülüzâde “*Nüzhetü'l-elhâz fî ademi vaz'î'l-elfâz li'l-elfâz*” başlıklı bu risalesinde, daha önce Teftâzânî (ö. 792/1390) ve Seyyid Şerif (ö. 816/1413) arasında tartışma konusu olan, lafızların belirli bir manayı göstermeyip doğrudan kendilerine referansta buldukları durumlarda vaz' olgusunun söz konusu olup olmadığı sorununu inceler. Teftâzânî, dilde belirli bir manayı göstermek üzere vaz' olunan bütün lafızların aynı zamanda bizzat kendileri için de vaz' olduğu fikrini savunur. Ancak bu, bilinen anlamdaki vaz' olgusundan farklı olarak, herhangi bir manaya delâlet kasıt içermez ve ilkinin zımında zorunlu olarak gerçekleşir. Seyyid Şerif ise bu görüşün aksine, lafızların doğrudan kendisine referansta bulunduğu durumlarda -kasıtlı ya da kasıtsız- hiçbir anlamda vaz' olgusundan bahsedilemeyeceğini öne sürer. Ali Kuşçu Teftâzânî'nin yaklaşım şeklini benimsemiş ve bu görüşü temellendirerek bazı sonuçları üzerinde durmuştur. Ayrıca müellifin Seyyid Şerif'e bazı itirazlarda bulunduğu görülür. Taşköprülüzâde ise Kuşçu'nun tam aksine Seyyid Şerif'in öne sürdüğü görüşü benimsemiş ve Kuşçu'nun yönelttiği eleştirileri başarılı bir şekilde cevaplamıştır. Bu çerçevede müellif, risalede öncelikle Seyyid Şerif'in açıklamalarını kısaca özetler, peşi sıra bu görüşü haklı çıkaracak gerekçeleri ortaya koyar (tahkik). Müellif, bu bölümdeki anlatımı hükmün birbirinden ayrıştırılan üç türü üzerine inşa eder. Akabinde Kuşçu'nun Seyyid Şerif'in açıklamalarına yönelik itirazlarını on madde halinde sıralar ve her birini cevaplar. Zımnî vaz' tartışması her ne kadar disiplinin temel meselelerinden olmasa da vaz' olgusunun mahiyeti ve kavramsal içeriğinin açık seçik bir biçimde ortaya konması bakımından önem arz eder. Öte yandan *Nüzhetü'l-elhâz*, Osmanlı entelektüel hayatında risâle geleneğinin dikkat çekici örneklerinden birini teşkil eder.

- 8 Ağustos 10:00 - 11:30
- 9 Ağustos 10:00 - 11:30
- 10 Ağustos 10:00 - 11:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Sürremerrî
(v. 776/1374)

el-Erbaûne's-Sahîha fîmâ Dûne Ecri'l-Menîha

Fahredden Yıldız

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Dönemin önde gelen Hanbelî fakihlerinden olan Sürremerrî, orijinal bir isimlendirmeye sahip eserini telif ederken kırk sayısına ulaşma adına daha anlamlı ve daha kabul edilebilir bir gerekçeye dayandığını belirtmektedir. Sürremerrî'nin, eserini hazırlarken esas aldığı ve temel hadis kaynaklarında yer alan sahih rivayet şöyledir: “Ebû Kebşe es-Selûlî (ö. 85/704), Abdullah b. Amr b. Âs'tan naklen Hz. Peygamber'in şöyle dediğini rivayet etmektedir: Kırk güzel haslet vardır ki bunların en üstünü, sütünden faydalanmak üzere ihtiyaç sahiplerine emaneten keçi başı şlamaktır. Allah bunu ve bundan daha düşük seviyedeki herhangi bir ameli işleyen kimseyi cennete koyar.”

Eserini, sütünden faydalanmak üzere emaneten keçi vermek anlamına gelen “menîha” (keçi âriyeti) ve bundan daha düşük seviyedeki kırk ameli toplamak amacıyla kaleme aldığını söyleyen Sürremerrî'ye göre bu hadis, “Her kim ümmetime kırk hadis naklederse kıyamet gününde fakih ve alim olarak diriltilir” rivayetine nazaran daha teşvik edicidir. Ayrıca Sürremerrî, eserindeki rivayetlerin, Sahîh-i Buhârî veya Sahîh-i Müslim veya ikisinde birden yer aldığını belirtir

- 9 Ağustos 14:00 - 15:30
- 11 Ağustos 14:00 - 15:30
- 16 Ağustos 14:00 - 15:30
- 18 Ağustos 14:00 - 15:30
- 22 Ağustos 14:00 - 15:30
- 26 Ağustos 14:00 - 15:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

Kemal Paşazâde Said
(v. 1921)

Hukuk-ı Siyasiye-i Osmaniye Dersleri

Ali Adem Yörük

İstanbul Üniversitesi

Kemal Paşazâde Said Bey, Osmanlı Devleti'nde matbuatın yaygınlaştığı dönemde geniş malumatı, dil/tercüme konularındaki hassasiyeti, tımtırlı dili ve hicve mail üslubuyla tanınmış, dönemin önde gelen gazeteci-ediplerindedir. Vakit gazetesinde uzun yıllar başmuharrirlik, hukuk ve idare alanlarında mektepleşmenin ivme kazanarak istikrara kavuştuğu aynı yıllarda Mekteb-i Mülkiye ve Mekteb-i Hukuk'ta muallimlik yapmış; Sarayla yakın münasebetler kurmanın yanı sıra Hariciye'den Şura-yı Devlet'e yenileşen Osmanlı bürokrasisinde kâtip ve hakim olarak görev almış; hukuk, diplomasi, tercüme/dil meseleleri, inşa, lûgat, biyografi alanlarında eserler vermiştir. Hukuk-ı Siyasiye-i Osmaniye Dersleri, Said Bey'in Mekteb-i Hukuk'un kuruluş döneminde “hukuk-ı siyasiye-i Osmaniye-i dahiliye yani hukuk-ı esasiye ve hukuk-ı idare mülkiye / hukuk-ı siyasiye yani hukuk-ı esasiye-i Osmaniye ile usul-i idare-i mülkiye” adıyla okuttuğu derslere ait notların, II. Meşrutiyet döneminde kitaplaştırılmasıyla ortaya çıkmıştır. Said Bey, bu eserde, Osmanlı siyasî modernleşmesinin Tanzimat Fermanı'ndan Kanun-ı Esasi'ye uzanan aşamalarını şer'î referanslarla inşa edilmiş bir “müsavat” yorumu çerçevesinde izah etmekte, İslam/Osmanlı tarihi ve Avrupa tarihini de bu bağlamda yeniden yorumlamaktadır. Üç oturumda ders, ders notları ve notların farklı neşirleri tanıtılacak; eserde verilen bilgi ve ileri sürülen iddiaların sıhhati, dersin/eserin etkisi ve eserin son dönem Osmanlı hukuk literatüründe nasıl konumlandırılacağı meseleleri tartışılacaktır.

- 22 Ağustos 12:00 - 13:30
- 23 Ağustos 12:00 - 13:30
- 24 Ağustos 12:00 - 13:30

* Seminer dili Türkçe'dir.

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İslam ilim geleneğinin tanıtımını, öğretimini ve çeşitli boyutlarıyla derinlemesine araştırılmasını amaç edinen Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi, İlim Yayma Cemiyeti bünyesinde 2018 güzünde faaliyetlerine başlamıştır.

Fatih Camii Külliyesi'nin Bahr-ı Sefid (Akdeniz) Medreseleri'nde faaliyet gösteren Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin kuruluş gayesi üç noktaya odaklanmıştır:

- İslam ilim geleneğini merkeze alarak eğitim programları, kurslar, seminerler ve ilmî toplantılar düzenlemek, eğitim malzemeleri hazırlamak
- İslam ilim geleneğine dair akademik araştırma ve toplumsal bilinirlik seviyesinin yükselmesine katkıda bulunmak üzere projeler yürütmek
- İslam medeniyeti bünyesinde gelişen farklı ilim geleneklerinin kurumsal tarihi ve özellikle Osmanlı medreseleri hakkında özgün bilgi üretiminde bulunmak

Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin faaliyetleri hakkında ayrıntı bilgi için <https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com/>

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

Başvuru Tarihleri

22 Temmuz
3 Ağustos 2022

*"Program çevrimiçi
icra edilecektir"*

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr